

ме інвесторів вкладати кошти у цінні папери, полегшить облік та аудит цінних паперів.

Джерела та література

1. Закон України „Про аудиторську діяльність” затверджений Верховною Радою України 22 квітня 1993 року N 3125-ХІІ
2. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999р. №996-XIV
3. Закон України „Про обіг векселів в Україні” від від 25 грудня 2002 року № 364-IV
4. Закону України „Про цінні папери та фондовий ринок” від 23 лютого 2006 року № 3480-IV
5. Закон України „Про цінні папери та фондову біржу” від 18 червня 1991 року
6. Наказ Державного комітету статистики України від 13 липня 2006 року N 318 „Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 2-Б „Звіт про випуск, розміщення та обіг цінних паперів”
7. Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств - емітентів облігацій (крім комерційних банків) затверджено Протоколом засідання Аудиторської палати України від 23 лютого 2001 р. N 99
8. Правила випуску та обігу фондових деривативів затверджені рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України від 24 червня 1997 р. N 13
9. О.Д. Данілов, Г.М. Івашина, О.Г. Чумаченко. Інвестування: Навчальний посібник. – Ірпінь, 2001. – 377с.
10. В.І. Павлов, І.І. Пилипенко, І.В. Кривов'язюк Цінні папери в Україні: Навчальний посібник. – Видання 2-ге, доповнене. – К.: Кондор, 2004. – 400с.

Катречко М.О., Живолуп М.Г.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ

Вступ. Реформи, які здійснювалися у державі призвели до збільшення об'ємів і потоків соціально - економічних відносин, підвищенню ролі розподільчих відносин. З'явився і продовжує розвиватись недержавний сектор економіки, сучасна банківська система, ринки капіталів, товарів, послуг [1, с. 74]. В системі ринкових відносин у процесі формування нових економічних структур і нових типів економічних відносин особлива роль повинна належати діяльності суб'єктів ринкового господарювання підприємств сфери послуг. Це викликане тим, що підприємництво, як самостійний елемент ринкової економіки, істотно впливає на структурну перебудову економіки країни, вносить певну частку у збільшення загальних обсягів виробництва, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції і усунення монополізму в здійсненні підприємницької діяльності, забезпечує стимулювання інноваційних процесів і максимальну ефективність використання трудових ресурсів [2, с. 106].

Постановка завдання. Мета даної статті полягає в узагальненні теоретичних основ і обґрунтування доцільності застосування комплексної оцінки фінансового стану підприємства сфери послуг.

Проблемі управління фінансовим станом підприємств та ефективності його оцінки присвячено багато публікацій, проблематика досліджувана в статті, далеко не нове явище для України. Такі автори як Л. Тижненко [1], О. Ареф'єва [2], А. Будкевич, Д. Абатуров [3], О. Гадзевич [4], П. Буряк, М. Римар, М. Бець [5] та інші, здійснювали узагальнення теоретичних основ і методичного підходу до оцінки фінансового стану підприємства, вони висловлюють одностайну думку стосовно необхідності застосування комплексного підходу до оцінки фінансового стану підприємств.

Різноманітність публікацій відображає об'єктивну складність предмету наукового дослідження, тому вивчення даної проблеми потребує подальшого детального вивчення і обґрунтування. На думку Л. Тижненко та О. Ареф'єва, саме в сфері малого і середнього підприємництва, в секторах, які спеціалізуються в сфері послуг, можна отримати великі прибутки, причому робити це максимально швидко і без значних втрат. Пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і ефективності надання послуг, зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільності роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами – має досить велике значення, оскільки кожне окремо взяте підприємство, незалежно від його розмірів, займає своє місце у структурі фінансових відносин суспільства. Здійснення своєчасного і об'єктивного аналізу фінансового стану дозволить враховувати і використовувати потенційні можливості для збільшення прибутку фірми.

Всі автори, які займалися вирішенням проблеми оцінки фінансового стану підприємств середнього і малого бізнесу, в тому числі і підприємств сфери послуг, погоджувалися, що до оцінки фінансового стану доцільно застосовувати комплексний підхід. Такі автори як Л. Тижненко, О. Ареф'єва, О. Гадзевич визначають фінансовий стан як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, що визначаються як сукупність виробничо - господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [5, с. 384]. Показники фінансового стану повинні відображати реальний стан справ стосовно фінансово - господарської діяльності, щоб адміністрація підприємства, а також усі, хто пов'язані з ним економічними відносинами, могли отримати якісну і вичерпну інформацію стосовно своєчасного поточного

стану підприємства, що відповідає дійсності, без перекручень.

Результати. Після досить тривалого періоду реструктуризації, реформування та становлення економіки України для більшості підприємств настав, нарешті, період стабільності. Тому питання стосовно уміння здійснювати ефективне управління фінансовим станом підприємства набуває більш важливе значення. Ефективність управління фінансовим станом залежить не стільки від мети його проведення, скільки від доцільності використання того чи іншого методу оцінки фінансового стану для конкретно взятого підприємства чи то сфери виробництва, чи то сфери послуг, пристосованості даних методів до цілей розвитку та до умов інвестиційного і податкового середовища.

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств в галузі фінансово - економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення та зміцнення фінансової стабільності. Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник як промислового підприємства, так і підприємства сфери послуг, не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного та об'єктивного аналізу фінансового стану підприємства. Враховуючі проведенні дослідження, слід зазначити, що застосування комплексного підходу до оцінки фінансового стану дозволить отримувати більш достовірну інформацію для формування майбутньої стратегії підприємств.

Комплексна оцінка – це комплекс заходів, які включають в себе аналіз показників, які всебічно характеризують фінансовий стан. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства сфери послуг має ряд переваг: вона враховує інтереси різних груп аналітиків і користувачів фінансової інформації; не потребує залучення додаткової інформації для проведення розрахунків; об'єм розрахунків однаковий для всіх суб'єктів аналізу [3, с. 55].

Для підприємств сфери послуг характерним є невеликий розмір, мала кількість працівників, незначний обсяг виробництва і виручки, яка залежить від кількості наданих послуг. Саме тому для підприємств такого розміру і невиробничої спрямованості визначення фінансового стану є досить важливим, оскільки постає необхідність у визначенні планів і прогнозів кількості надання послуг та їх вартості, оцінці фінансової перспективи підприємства.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Для отримання повної і вичерпної інформації про фінансовий стан підприємства, необхідно провести його оцінку, яка дозволить виявити фінансові можливості підприємства і його економічний потенціал. Вважаємо доцільним ввести формулу для розрахунку фінансової стійкості підприємства, що матиме вигляд [2, с. 108]:

$$P_{\text{фст}} = K_{\text{фін. авт.}} + K_{\text{фін. зал.}} + 1 / K_{\text{фін. риз.}} + K_{\text{фін. ст.}} + K_{\text{лікв.пл.}} + K_{\text{обор. Д-т заб.}} + K_{\text{обор. К-т заб.}}$$

де, $K_{\text{фін. авт.}}$ – коефіцієнт фінансової автономії;

$K_{\text{фін. зал.}}$ – коефіцієнт фінансової залежності;

$K_{\text{фін. риз.}}$ – коефіцієнт фінансового ризику;

$K_{\text{фін. ст.}}$ – коефіцієнт фінансового стану;

$K_{\text{лікв.пл.}}$ – коефіцієнт ліквідної платоспроможності;

$K_{\text{обор. Д-т заб.}}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

$K_{\text{обор. К-т заб.}}$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості

Практика оцінки фінансового стану підприємства зводиться до розрахунку структурних відношень, темпів зміни показників, значення фінансових коефіцієнтів. Аналіз фінансового стану розглядається як частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємопов'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу. Управлінський аналіз, спираючись на дані отримані за допомогою фінансового аналізу, дозволяє приймати ефективні управлінські рішення стосовно подальшого розвитку підприємства сфери послуг, подальшого розширення діяльності – збільшення кількості надання послуг або навпаки, зменшення їх асортименту. Якщо розглянути фінансовий аналіз як один із інструментів проведення оцінки фінансового стану, то можна сказати, що головною метою даного аналізу є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення його фінансового стану та його платоспроможності.

Головне завдання фінансового аналізу – своєчасно виявити й усунути недоліки у фінансовій діяльності, знайти управлінські рішення для поліпшення фінансового стану підприємства та його платоспроможності. Завдання аналізу фінансового стану можуть бути різними залежно від цілей аналізу і специфіки підприємства. Ці завдання розв'язуються на основі дослідження динаміки абсолютних і відносних фінансових показників з відокремленням таких основних підрозділів аналізу фінансового стану підприємства, як:

- аналіз балансу;
- аналіз майна і джерел його утворення (аналіз активів і пасивів);
- аналіз ліквідності та платоспроможності;
- аналіз фінансової стабільності;
- аналіз оборотності оборотних коштів;
- аналіз руху коштів;
- аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості;
- аналіз використання капіталу.

На думку автора можливість застосування фінансового аналізу для формування комплексного показника, який надавав би однозначну кількісну і якісну характеристику фінансового стану, відіграє важливу роль в діяльності підприємства. Комплексна оцінка надає можливість:

- об'єктивно оцінити реальне використання усіх видів фінансових ресурсів;
 - своєчасно приймати рішення про підвищення платоспроможності підприємства;
 - виявити причини погіршення фінансового стану;
 - забезпечити обґрунтоване планування фінансового оздоровлення підприємства;
 - виявити наскільки оптимальна структура фінансів підприємства;
 - надати оцінку стану фінансів і ефективності їх використання;
 - попередити виникнення кризового стану підприємства;
 - відстежити тенденції спаду у фінансово – господарській діяльності;
 - визначити і ліквідувати причини нестабільного фінансового стану підприємства.
- Складовими комплексної оцінки фінансового стану підприємства виступають:
- збір та аналітична обробка вихідної інформації за період, що оцінюється;
 - вибір системи показників, що використовуються для комплексної оцінки фінансового стану, рентабельності та ділової активності підприємства, їх класифікація, а також розрахунок підсумкового показника оцінки;
 - класифікація (ранжування) об'єктів аналізу за значенням їх інтегральних показників.

Підсумкова оцінка враховує усі найважливіші параметри фінансово - господарської діяльності, тобто господарської активності в цілому. При її застосуванні доцільно використовувати дані про потенціал підприємства, рентабельність, ефективність використання фінансових ресурсів, стану і розміщення коштів, їх джерела та інші показники. Враховується також і точна та об'єктивна оцінка фінансового стану, що не може базуватися на довільному виборі показників.

Врахувавши вищевикладене, можна визначити наступні вимоги, яким повинна відповідати система фінансових коефіцієнтів з точки зору ефективності комплексної оцінки фінансового стану підприємства сфери послуг:

- фінансові коефіцієнти повинні бути максимально інформативними і надавати цілісну картину про стійкий фінансовий стан підприємства сфери послуг;
- в економічному змісті фінансові коефіцієнти повинні мати конкретну спрямованість (зростання коефіцієнта означає покращення фінансового стану і навпаки);
- фінансові коефіцієнти повинні розраховуватися за даними публічної фінансової бухгалтерської звітності;
- фінансові коефіцієнти повинні давати можливість проводити оцінки як у просторі (у порівнянні з іншими підприємствами сфери послуг подібного спрямування), так і у часі (за ряд періодів).

Отже, комплексна оцінка фінансового стану підприємства дозволяє визначити на скільки оптимальна структура фінансів підприємства, надати оцінку стану фінансів і ефективності їх використання, попередити кризові ситуації на підприємстві, відстежити і ліквідувати причини нестабільного фінансового стану.

Висновки. Завдяки комплексному вивченню і оцінці фінансового стану підприємства можна прогнозувати подальшу діяльність, можна вчасно застосовувати заходи щодо зміни своєї фінансової стратегії, покращити свої показники, а також визначити своє місце серед підприємств, що надають аналогічні послуги. Позитивне планування подальшої діяльності підприємства дозволить залучати інвесторів, розширювати свою діяльність та стимулювати інноваційні процеси. Для підприємств сфери послуг як і для великих промислових підприємств, досить важливим є забезпечення стабільності діяльності в майбутньому за допомогою використання комплексного підходу до його оцінки. Використання комплексної оцінки надасть змогу визначати які саме фактори позитивно чи негативно впливають на фінансовий стан, узагальнити кількісні і якісні показники фінансового стану і на їх основі зробити вірні та своєчасні висновки стосовно поточного стану підприємства сфери послуг і планування його можливостей на майбутнє, надасть змогу ефективно оцінювати свої можливості відповідно до можливостей конкурента.

Джерела та література

1. Л. Тижненко Значение комплексной оценки финансового состояния для осуществления финансово – хозяйственной деятельности предприятия // Экономика предприятия и управление производством. – 2006. – №6. – С. 74 – 77.
2. О. Ареф'єва Оцінка рівня економічної стійкості підприємств сфери послуг // Економічна безпека. – 2006. – №6. – С. 106 – 111.
3. А.Г. Будкевич, Д.А. Абатуров Совершенствование методики комплексной оценки финансового состояния предприятия. – 2003. – №7. – С. 54 – 56.
4. О. Гадзевич Основи економічного аналізу і діагностики фінансово – господарської діяльності підприємств: Навчальний посібник. – К.: КОНДОР, 2004.
5. П. Буряк, М. Римар, М. Бець Фінансово – економічний аналіз: Підручник для студентів вузів. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 520 с.